KANSALLISKIRJASTO
NATIONALBIBLIOTEKET

Kansallisbibliografiaa rakentamassa:
kansallisbibliografisen tiedon rooli, käyttö ja kansainväliset periaatteet

Satu Niininen
Kansalliskirjasto

Kirjastoverkkopäivät 27.10.2021

Mikä on kansallisbibliografia?

- Kansallisen julkaisutuotannon tietokanta ja kansalliskokoelman kokoelmaluettelo.
- Tehtävänä tuottaa metatietoja, joiden avulla kotimaisen kulttuuriperinnön sisällöt ovat löydettävissä, tunnistettavissa ja käytettävissä.

16 40
KANSALLISKIRJASTO
NATIONALBIBLIOTEKET

Fennica & Viola

Fennica (kansallisbibliografia) v. 1488 →

- Monografiat, jatkuvat julkaisut, kartat, tietokonepelit, verkkoaineiston teemakeräykset

Viola (kansallisdiskografia) v. 1901 →

- Nuotit ja musiikkiäänitteet

Kansalliskirjaston hakupalvelu

Hakuohjeita Fennicaan ja Violaan

Suhde kansalliskokoelmaan

- Kansalliskokoelma on vapaakappalelainsäädännön nojalla karttuva ja säilytettävä arkistokokoelma
- Kokoelman luetteloitu osuus löytyy kansallisbibliografiasta
- Aineistot käytettävissä vapaakappalekirjastoissa, verkkoaineistot vapaakappaletyöasemilla

Mutta:

- Kokoelmassa myös luetteloimatonta aineistoa (esim. pienpainatteet, haravoidut verkkosivut)
- Toisaalta kansallisbibliografiassa aineistoa, joiden vapaakappale puuttuu kansalliskokoelmasta

Kansallisbibliografian käyttäjäryhmät

- kirjastot
- kirjottajat, kääntäjät, kuvittajat ja muut tekijät,
- kustantajat, julkaisijat, kirjakauppiaat, kirjapainot ja muut kirja- ja julkaisualan eri organisaatiot,
- oikeuksienomistajat (Sanasto, Kopiosto),
- eri alojen tutkijat (esim. Digital humanities -tutkimus, kirjallisuudentutkimus)
- viralliset tilasto-organisaatiot, muut julkaisutuotannon kehitystrendeistä kiinnostuneet
- kansalaiset

Tilastoista

- Kansallisbibliografian metatiedoista tuotetaan vuosittain Suomessa kustannetun kirjallisuuden kartuntatilastot tilastokeskukselle
  - Suomen tilastollinen vuosikirja
  - Nordic Statistics Database
  - Kansalliskirjaston julkaisuarkisto Doria
- Viralliset tilastot tuotetaan painetusta aineistosta
- Painettu monografiakartunta noin 9 000 nimekettä vuodessa

Kansallisbibliografiatyön tavoitteet

- Kansallisbibliografiatyölle on kansainvälisesti määritelty tavoitteet ja laatukriteerit
- IFLA antaa kansallisbibliografioiden sisältösuositukset, joiden pohjalta pyritään antamaan monipuolinen ja edustava kuva kansallisesta julkaisutuotannosta
  - Uusi suositus työn alla
- Kuvailukriteerit perustuvat ns. globaalin bibliografisen valvonnan ideaan: UNESCO/IFLAn UBC-ohjelma (*Universal Bibliographic Control*)
- Tavoitteena on, että kun kukin maa, kansakunta tai kielialue luetteloi oman kansallisen julkaisutuotantonsa hyväksyttyjen kansainvälisten standardien mukaisesti

  → syntyy maailmanlaajuinen bibliografisten tietojen kattavuus

Kansallisbibliografiatyön periaatteet (IFLA)

- kattava,
- luotettava,
- tasalaatuinen
- ja pitkäjänteinen kuvailu

Tulevaisuuden näkymiä 1/2

- Työvälineiden kehitys
  - Melindan tuleva uusi taustajärjestelmä, linkittyvän tiedon tuotanto: teokset, toimijat, paikat
- Painettujen aineistojen rinnalle tulee kokoajan enemmän verkkoaineistoja
- Kuvailun ekosysteemi ja tiivistyvä yhteistyö muiden Melinda-kirjastojen, julkaisualan ja kirjavälittäjien kanssa

Tulevaisuuden näkymiä 2/2

- Julkaisuala merkitys vahvistuu metatiedon tuottajana
  - Muualla tuotetun metatiedon hyödyntäminen, mm. ennakkotietotuotannon uudistaminen
- Automaatio ja puoliautomaatio
  - E-kirjojen, äänikirjojen ja verkkomusiikin massaluovutusten metatietoprosessin kehittäminen mahdollisimman automaattisiksi
  - Automaattisen sisällönkuvailun ehdotusjärjestelmä Annif kehittyy kokoajan paremmaksi
  - Bibliografisen kuvailun automatisoinnin osalta tutkitaan eri vaihtoehtoja

KANSALLISKIRJASTO
NATIONALBIBLIOTEKET

www.kansalliskirjasto.fi

Satu Niininen
satu.niininen@helsinki.fi
fennica-posti@helsinki.fi